

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Etika a etický kodex ve veřejné správě

Adéla Štefančinová

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce “Etika a etický kodex ve veřejné správě“ je zaměřena na etiku, veřejnou správu, korupci, etické kodexy a zejména empirický výzkum. Aby byla lépe pochopena podstata etiky, je nutné krátce nahlédnout do historie od jejího formování a stanovení základů po její důležitost v dnešní době. Jelikož se jedná o etiku ve veřejné správě, je stejně důležité v krátkosti pohlédnout i na fungování veřejné správy, jejího rozumného dělení a zejména se seznámit s jejími základy. Práce se dále zabývá uplatňováním etiky ve veřejné správě, chováním úředníků veřejné správy, charakteristikou etického kodexu veřejné správy a porovnáním etického kodexu z roku 2001 a z roku 2012, jež je též podstatnou částí práce. Nedílnou součástí je pojednání o korupci, která nastává v případě nedodržování etického kodexu. Součástí diplomové práce je empirický výzkum zaměřený na zjištění, jak občané ČR vnímají úředníky veřejné správy ve spojení s etickým kodexem.

Klíčová slova: Etika, etický kodex, korupce, státní správa, veřejná správa, zaměstnanci veřejné správy.

Cíl

Cílem diplomové práce je kritické porovnání Kodexu etiky zaměstnanců ve veřejné správě z roku 2001 a Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy z roku 2012, k jakým změnám došlo a poukázat na případné mezery, které etický kodex veřejné správy neřeší. Dále jak jsou občané ČR spokojeni s kvalitou poskytování služeb úředníky veřejné správy ve spojení s etickým kodexem.

Metodika

Diplomová práce v části teoretická východiska vymezuje základní pojmy etiky, veřejné správy a pojem korupce. Zároveň je zde naplněna první část cíle, zpracovaná komparace Kodexu etiky zaměstnanců ve veřejné správě z roku 2001 a Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy z roku 2012. Druhá část cíle je naplněna v části výzkum, kde je vlastní výzkum zpracován na základě empirického šetření prostřednictvím dotazníku s názvem Hodnocení spokojenosti občanů s úředníky a úřady veřejné správy.

Struktura diplomové práce

Diplomovou práci jsem přehledně rozdělila na dvě části, na teoretická východiska a výzkum. Teoretická východiska obsahují čtyři kapitoly. V první kapitole rozebírám etiku, mrav a morálku, nastiňuji historii etiky a neopomím barvitě členění etiky od různých autorů. Snažím se popsat, co vlastně etika je a znamená a co s ní mimo jiné souvisí, jako je spravedlnost a svědomí. Druhou kapitolu jsem stručně věnovala charakteristice veřejné správy, jejímu základnímu rozdělení, neboť se jedná o etiku ve veřejné správě. Nechybí zde ani kontrola a hodnocení veřejné správy jako nedílná součást každé řídicí činnosti, jejímž cílem je zjistit skutečně vzniklý stav věci. Především se ale věnuji třetí kapitole, etice ve veřejné správě, chováním úředníků veřejné správy, druhům etických kodexů a kladům a záporům etického kodexů. Nezbytnou součástí této kapitoly je naplnění první části cíle, a to kritické porovnání Kodexu etiky zaměstnanců ve veřejné správě z roku 2001 a Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy z roku 2012, k jakým změnám došlo a poukázat na případné mezery, které etický kodex veřejné správy neřeší. Pro přehlednost kritického porovnání etických kodexů jsou etické kodexy znázorněny v tabulce, kde řeším jejich jednotlivé články. Ve čtvrté kapitole se zabývám korupcí jakožto následku nekalého jednání úředních osob. Mimo jiné zde uvádím druhy, různé formy, modely, stádia, měření korupce a současnou situaci České republiky v boji s korupcí. Výzkum práce je zpracován metodou empirického šetření, ve kterém se prostřednictvím dotazníku snažím zjistit, jak jsou občané ČR spokojeni s kvalitou poskytování služeb úředníky veřejné správy ve spojení s etickým kodexem, a tak naplnit druhou část stanoveného cíle.

V závěru práce poukazuji na mezeru v etickém kodexu zaměstnanců veřejné správy, ke které jsem dospěla prostřednictvím kritického porovnání etických kodexů z roku 2001 a z roku 2012, a zejména z analýzy etického kodexu. Dále uvádím shrnutí získaných výsledků dotazníkového šetření Hodnocení spokojenosti občanů s úředníky a úřady veřejné správy.

Za účelem splnění cíle práce a tedy výše vytyčených bodů jsem využila studia odborné literatury, jíž je především publikace Etika a život od autora J. Sokola, Etické vztahy v ekonomice od J. Trojana, Korupce v ekonomické teorii a praxi od J. Volejníkové a Veřejná správa a správní právo od P. Průchy.

Závěr diplomové práce

Teoretická východiska práce zkoumají pojmy etiky, veřejné správy a pojem korupce. Zejména se zabývají uplatňováním etiky ve veřejné správě a etickým kodexem zaměstnanců. Jak by se zaměstnanci ve veřejné správě měli chovat a jak jednat, k tomu slouží právě etický kodex veřejné správy, v němž jsou stanoveny právně závazné normy chování. Je nesmírně důležité, aby se zaměstnanci veřejné správy chovali podle pravidel, neboť při nedodržování těchto norem by mohl selhat celý zavedený systém, a to by mělo negativní dopad na celý stát. Podstatnou součástí zde tvoří porovnání etických kodexů z roku 2001 a z roku 2012, jež se nachází v podkapitole 3.3.6. Ve zkratce je etický kodex veřejné správy legálním omezením chování ve veřejné správě. Z porovnání těchto etických kodexů jsem se dozvěděla, že etický kodex veřejné správy neřeší konkrétní problémy/ situace, neobsahuje příklady situací, které by mohly nastat. Taktéž mi tu chybí případné reakce na konkrétní problémové situace. Jestliže se ale více zamyslíme, u některých situací není možné uvádět určitý vymezený rámec např. jako uvést do jaké částky by se mohl přijímat dar. Takovéto ohraničené vymezení by se dalo nějak obejít (tj. nikdo by nepoznal, kolik daná věc stojí) a už by nastal problém. Normy chování musí být stanoveny jasně a výstižně, aby nedocházelo k jejich špatnému porozumění. Další nedostatek spatřuji, i když je zajištěna pracovně-právní ochrana, v ochraně zaměstnance, který oznámí korupční jednání.

Podle mého názoru je správné, že je etický kodex závazný pro všechny zaměstnance veřejné správy dané instituce, neboť řádné a etické chování zaměstnanců má zásadní vliv na dobrou pověst úřadu, o kterou by se měli její pracovníci zasazovat.

Druhá část cíle je naplněna ve výzkumné části práce, kde bylo provedeno dotazníkové šetření za účelem zjištění, jak jsou občané ČR spokojeni s kvalitou poskytování služeb úředníky veřejné správy ve spojení s etickým kodexem. Odpovědi na dotazníkové šetření byly graficky zpracovány a vyhodnoceny. Dále na základě daných odpovědí byly ověřeny hypotézy. Z výzkumu vyplynulo, že převážná většina respondentů je s jednáním a profesionalitou úředníků spokojena, stejně tak i s rychlostí vyřízení svého požadavku. Nejvíce respondentů naposledy navštívilo obecní, městský nebo krajský úřad do jednoho roku. Proto mohu konstatovat, že se jedná o aktuální získané informace. Dále bylo zjištěno, že u většiny respondentů bylo v případě nejasností podáno vysvětlení. Přes polovinu respondentů hodnotili úředníky oděv jako adekvátní jeho práci a vážnosti jeho úřadu. Pouze několik respondentů bylo tak s úředníkem spokojeno, že mu nabízel nějaký dar. Povědomí o zřízené schránce na stížnosti má polovina respondentů, z nichž ji využili pouze 4 respondenti. Za nejslabší úřad veřejné správy z pohledu kvality poskytování služeb občané považují úřad

práce. Za největší a nejčastější vliv na negativní chování úředníka podle respondentů má mimo jiné množství práce. Téměř všichni respondenti vědí, co je etický kodex, ale pouze nadpoloviční většina z nich považuje etický kodex pro zaměstnance veřejné správy za právně závazný a věří v jeho dodržování.

I když dotazník přinesl kladné odpovědi, v které jsem doufala, je důležité, aby se tento stav pohlížení na úředníky a úřady veřejné správy udržoval a stále vylepšoval. A proč? Kvůli vývoji a posunu hodnot ve společnosti v návaznosti na případné změny apod. Je totiž možné, že se příští dotazování respondenti budou vyjadřovat jinak. Nikdy sice nebude možné navodit přátelský vztah mezi úřady veřejné správy a občany, neboť tu musí existovat určitá hranice, ale bude možné vylepšit kvalitu poskytování služeb.